

Täysistunto

Maanantai 4.12.2017 klo 14.00—21.50

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kansaneläkkeen ja eräiden muiden etuuksien vuoden 2018 indeksitarkistuksista sekä kansaneläkeindeksistä annetun lain 2 §:n ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 123/2017 vp
Toimenpidealoite TPA 28/2017 vp
Valiokunnan mietintö StVM 16/2017 vp

Toinen käsittely, ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Toiseen käsittelyyn ja ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Nyt voidaan toisessa käsittelyssä hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toimenpidealoitteesta.

Keskustelu

20.41 **Arja Juvonen ps:** Arvoisa herra puhemies! Teen vastalauseen 2 mukaisen lausumaehdotuksen, joka kuuluu: "Eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii siitä, että perustoimeentulon turvaan ei puututa olennaisesti."

Lisäksi teen lakiesitysten hylkäysehdotuksen.

Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan annettavaksi laki kansaneläkkeen ja eräiden muiden etuuksien vuoden 2018 indeksitarkistuksista. Tämän lain mukaisesti kansaneläkeindeksi jäädytettäisiin pysyvästä lainsäädännöstä poiketen vuoden 2017 tasolle. Ehdotettua lakia sovelletaan kaikkiin kansaneläkeindeksiin sidottuihin etuuksiin. Esitys koskee kansaneläkkeitä, takuueläkkeitä ja muita sellaisia etuuksia, joita tarkistetaan kansaneläkeindeksin perusteella tai jotka ovat muuten sidottuja kansaneläkkeen määrään. Näitä muita etuuksia ovat vammaisetuudet, rintamalisä, työttömyysturvalain mukainen peruspäiväraha, työmarkkinatuki sekä lapsikorotus. Muutos koskisi myös kansaneläkeindeksiin sidottujen etuuksien määräytymisperusteita sekä rahamääriä, kuten lääkekorvausten vuotuisen omavastuun rajaa.

THL:n mukaan hallituksen esitys lisää pienituloisuutta etenkin yli 65-vuotiaiden keskuudessa. Tämä on seurausta siitä, että takuu- ja kansaneläkkeen taso heikkenee, mutta myös siitä, että eläkkeiden verotus voimistuu eläketulovähennyksen pienenemisen myötä.

Lakiehdotukset ovat merkityksellisiä perustuslain 19 §:n 2 momentin kannalta. Sen mukaan lailla taataan jokaiselle oikeus perustoimeentulon turvaan työttömyyden, sairauden, työkyvyttömyyden ja vanhuuden aikana sekä lapsen syntymän ja huoltajan menetyksen perusteella. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa sanottiin näin.

Perussuomalaiset katsovat, että lakiehdotukset lisäävät yhteiskunnallista eriarvoistumista, yhtenä esimerkkinä eläkeläisköyhyys. Eläkeläisten määrä kasvaa entisestään, eivätkä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2017 vp

pelkät nimelliset takuueläkkeen nostot riitä. Kansaneläkettä nauttivista suuri osa joutuu elämään erittäin pienillä tuloilla. Perussuomalaiset katsovat, että esitys merkitsee perustoimeentulon turvan sellaista heikkenemistä, joka lainsäätäjälle asetetut velvoitteet huomioon ottaen ei ole hyväksyttävissä.

20.44 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Juvosen tekemää hylkäysesitystä sekä hänen tekemänsä lausumaehdotusta.

Kansaneläkeindeksin jäädyttäminen on erittäin rankka, kaikkein pienituloisimpien ihmisten elämään suuresti vaikuttava ja sitä suuresti vaikeuttava talouspoliittinen toimenpide. Sitä se on erityisesti nykytilanteessa, jossa talous on lopulta lähtenyt nousuun, ja varsinkin hyvätuloisten kansalaisten tilanne alkaa parantua merkittävästi.

Tässä esityksessä on kyse sellaisesta perustoimeentulon heikennyksestä, kun vielä otetaan huomioon hallituksen asumisen hintaan vaikuttavat veronkorotukset, joista tänäänkin on täällä pitkään keskusteltu, että tätä esitystä on kyllä todella vaikea ymmärtää. Pienituloisten asema on jo nyt niin tukala, että sen edelleen heikentäminen on varsin vastuutonta sosiaalipolitiikkaa. Mikäli lakiesitys kuitenkin hyväksytään hallituspuolueiden niukan enemmistön turvin eduskunnassa, niin hallituksen tulee jatkossa vähintäänkin turvata jokaisen kansalaisen perustoimeentulo, mihin me omassa lausumaehdotuksessamme viitamme.

20.45 Outi Alanko-Kahiluoto vihr: Arvoisa herra puhemies! Esitän vastalauseen 3 mukaisesti, että nämä puheena olevat lakiesitykset hylätään ja että sen sijaan hyväksytään vastalauseessa 3 esitetty toimenpidealoite, joka on siis toimenpidealoite 28/2017 eli jätetty näillä valtiopäivillä.

Hallituksen talouspolitiikka on tällä vaalikaudella pienentänyt kaikkein eniten pienituloisimpien kotitalouksien käytettävissä olevia tuloja, ja erityisesti niin tekee tämä lakiesitys kansaneläkkeen ja eräiden muiden etuuksien indeksitarkastuksista sekä kansaneläkeindeksistä annetun lain 2 §:n ja muiden lakien muuttamisesta.

Tässä lakiesityksessä esitetty muutos koskee laajasti suomalaisia pienituloisia. Indeksien jäädytys koskee kansaneläkkeitä, takuueläkettä ja muita sellaisia etuuksia, joita tarkistetaan kansaneläkeindeksin perusteella ja jotka ovat muuten sidottuja kansaneläkkeen määrään. Tällaisia muita etuuksia ovat vammaisetuudet, rintamalisät, työttömyysturvalain mukainen peruspäiväraha, työmarkkinatuki sekä lapsikorotus. Muutos koskee myös kansaneläkeindeksiin sidottuja etuuksien määräytymisperusteita sekä rahamääriä, kuten lääkekorvausten vuotuisen omavastuun rajaa.

Nämä indeksitarkastuksia koskevat leikkaukset on tarkoitettu pysyviksi, eikä niitä kompensoida seuraavissa kansaneläkeindeksin tarkistuksissa. Kyseessä on siis pysyvä heikennys pienituloisten arkeen, mikä tarkoittaa sitä, että seuraavina vuosina köyhien suomalaisten määrä tulee kasvamaan.

Tällaista politiikkaa vihreä eduskuntaryhmä ei hyväksy. Vihreiden mielestä hallituksen indeksileikkauksille ja jäädytyksille ei ole kestäviä perusteita eikä niitä pidä hyväksyä. Emme pidä kestäväenä emmekä kohtuullisena sitä, että indeksisäästöillä kuritetaan erityisesti lapsiperheitä, työttömiä, eläkeläisiä, opiskelijoita, vammaisia, asevelvollisuuden suorittajia sekä sairaita suomalaisia samaan aikaan, kun hallituksen ajama kilpailukykyopimus veronalennuksineen suosii suurituloisia ja ympäristöä saastuttavalle toiminnalle esite-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2017 vp

tään monenlaisia verotukia. Toimet heikentävät pienituloisten ostovoimaa, mikä heikentää kotimaista kysyntää ja kotimaisten yritysten kasvunäkymiä.

On raskauttavaa se, että hallitus leikkaa tosiaan niiltä, joilla menee kaikkein heikoimmin. Perusturvan tason riittävyttä arvioitaessa on jo aikaisemmin todettu, että sen taso ei riitä kattamaan kohtuullisen vähimmäiskulutuksen menoja, ja tosiaan 100-vuotiaassa Suomessa 20 000 suomalaista joka viikko joutuu turvautumaan ruoka-apuun, ja tämä esitys tarkoittaa, että tulevina vuosina määrä kasvaa.

Vuosina 2016 ja 2017 pienituloisten tilannetta ovat vaikeuttaneet lähes kaikkiin sosiaaliturvaetuuksiin kohdistuvat leikkaukset, ja riittämätön perusturva johtaa toimeentulotuen lisääntyvään ja pitkäaikaiseen käyttöön sekä tosiaan muun muassa ruoka-apuun turvautumiseen. Kuten täällä on usean esityksen yhteydessä tänään keskusteltu, toimeentulotuki-riippuvuuden, varsinkaan pitkäaikaisen toimeentulotuki-riippuvuuden kasvattaminen ei ole kestävä poliittikkaa köyhyyspolitiikan näkökulmasta, työllisyyspolitiikan näkökulmasta eikä kansantaloudenkaan näkökulmasta. — Kiitos.

20.49 Ozan Yanar vihr: Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Alanko-Kahiluodon tekemää esitystä eli vastalauseen 3 mukaista esitystä.

20.50 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Takuueläkkeellä ja kansaneläkkeellä sekä pienellä työeläkkeellä elävät ovat todella vaikeuksissa, koska henkilöt ovat usein iäkkäitä tai kansalaisia, joilla ei ole mahdollisuuksia lisäansioihin enää. Eläkeläisköyhyys on tosiasia, ja leipäjonoissa nähdään yhä enemmän eläkeläisiä. Tosiasiahan on, että vaikka toimeentulotukea voisi hakea, monet iäkkäät ihmiset eivät ole tottuneet sitä sosiaaliapua hakemaan, he eivät sitä osaa hakea tai he eivät sitä halua hakea, vaan haluavat tulla toimeen väkisin omillaan. Tämä on yksi asia, minkä vuoksi kannatan edustaja Juvosen esitystä.

20.50 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Aivan varmasti, kun liikumme ihmisten parissa, me kaikki kohtaamme tuolla niitä ihmisiä ja saamme puhelinsoittoja niiltä ihmisiltä, jotka kokevat, että vaikkapa eläke on liian pieni. Viime viikonlopulta on ihan pakko kertoa niitä terveisiä, joita itse sain. Iäkäs naishenkilö itki minulle, kuinka hänellä on pieni työeläke. Hän on kuitenkin ikänsä tehnyt töitä, ja se ei yllä edes takuueläkkeen tasolle. Tietysti se sitten kompensoidaan, että hän sen tason saa.

Tämä on huolestuttavaa meillä Suomessa. On hieno asia, että takuueläkettä nostetaan ja kuuluukin nostaa, mutta samalla nämä kaikkein matalimmat, pienimmät työeläkkeet — yleensä, hyvin usein juuri pienituloisten naisten eläkkeet — ovat niin pieniä, että se on aivan kohtuutonta. Olet tehnyt ikäsi työtä, ja se, mitä siitä sinulle eläkkeenä maksetaan, on aivan mitätöntä. Siinä tavallaan myös mitätöidään ihmisen työuraa ja sitä, mitä hän on eläessään tehnyt. Eli kyllä meillä tarvitaan yhteiskunnassa täyskäännös myös sen osalta, että me rupeamme puhumaan niistä kaikkein pienimmistä työeläkkeistä ja niistä ihmisistä, jotka sen pienimmän työeläkkeen saavat, siitä, onko se kohtuullista, ja kyllä myös miettimään sitä, olisiko jonkin sorttinen eläkekatto olemassa. Mutta todellakin tämä hallituksen esitys kurjistaa entisestään näitä yli 65-v. eläkeläisiä, kuten tuossa jo puheenvuorossani sain, eli tämä jäädytyspolitiikka on kyllä jäätävää ja kylmäävää. Mutta taistelu jatkuu sen eteen, että ikäihmisen ääni saadaan kuuluviin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2017 vp

Vielä uutena ilmiönä, mikä tulee, on se, että yhä useampi eläkeläinen auttaa myös niitä köyhydessä olevia lapsiaan tai lapsenlapsiaan elikkä auttaa siitä vähäisestään, ja siinä onkin sitten ongelma, kun tulee muun muassa ylivelkaantumista.

20.52 **Sami Savio ps:** Arvoisa puhemies! Edustaja Juvonen toi äsken hyvin esille sen, että tämä esitys koskee kaikkein pahimmin juuri niitä ihmisiä, joilla ei ole suurta, näyttävää, kuuluvaa, rahakasta edunvalvontakoneistoa takanaan pitämässä heidän puoliaan. Yhteydenottoja toki tulee paljon niiltä yksittäisiltä ihmisiltä, jotka kärsivät viimeiseen asti talousvaikeuksistaan ennen kuin ottavat yhteyttä edes meihin kansanedustajiin, saati sitten lähtevät toimeentuloluukulle, joka heidän viimesijainen turvansa sitten tietenkin on. Leipäjo-noissa näitä ihmisiä jonkin verran nähdään, mutta monet pyrkivät tulemaan toimeen tällä pienellä eläkkeellään, jota tämä jäädytys siis valitettavasti nyt koskee.

Täytyy tosiaan muistaa, että on niin sanottuja vanhan liiton miehiä ja naisia, jotka ovat pitkään olleet työelämässä ja ovat tottuneet siihen, että omalla työllä tullaan toimeen, ei haeta apua muualta. Heille tämä on kaikkein vaikeinta. Näitä indeksejä tosiaan jäädytetään, jos on pieni työeläke, ja siihen saa hieman kansaneläkettä vielä niin sanotusti voina leivän päälle — heitäkin tämä koskee. Nämä työeläkkeiden indeksimuutokset, joita eduskunta on tehnyt 90-luvulla, toki ovat pienentäneet heidän työeläkkeitään, ja tämä eläkeläis-köyhyys on jo tosiasia. Vaikka tilanne olisi ollut aikanaan eläkkeelle siirryttäessä se, että palkka olisi ollut silloin varsin hyvä ja töissäkin olisi oltu vuosikymmeniä, niin voi hyvin käydä, että nyt, kun on parisenkymmentä vuotta oltu eläkkeellä, tilanne on muuttunut olennaisesti huonommaksi. Kyllä eduskunnan ehdottomasti tulisi pitää huolta siitä, että juurikin näitä maan hiljaisimpia kuunneltaisiin ja heidän asemansa otettaisiin paljon vakavammin huomioon kuin nyt hallitus näyttää tekevän.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.